

ONA TILI TA'LIMINI INDIVIDUALLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Gapparova Dilfuza Sabirovna*Xorazm viloyati Urganch Ranch Texnologiyalar Universiteti*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ona tili ta'limini individuallashtirishning nazariy asoslari yoritilgan. Unda ta'lim jarayonini o'quvchilarning individual xususiyatlari, qobiliyati, qiziqishi va o'zlashtirish tezligiga moslashtirishning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, individuallashtirilgan ta'limning psixologik, pedagogik va metodik asoslari ko'rib chiqiladi. Maqolada bu yondashuv o'quvchilarning bilim darajasi, motivatsiyasi va nutqiy kompetensiyasini oshirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *ona tili ta'limi, individuallashtirish, differensial ta'lim, pedagogika, o'quvchi qobiliyati, metodika.*

Ona tili ta'limi o'quvchilarning fikrlashini rivojlantirish, nutq madaniyatini shakllantirish va boshqa fanlarni o'zlashtirish uchun asosiy poydevor hisoblanadi. Har bir o'quvchining bilim olish imkoniyati, qiziqishi va o'zlashtirish tezligi turlicha bo'lganligi sababli, ta'lim jarayonini individuallashtirish muhim pedagogik zaruratga aylanmoqda. Individuallashtirish har bir o'quvchining imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Ta'limni individuallashtirish — bu o'quv jarayonini har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlari, qobiliyati, psixologik xususiyatlari va bilim darajasiga moslashtirish jarayonidir. Bu yondashuvda barcha o'quvchilar bir xil darajada emas, balki har biri o'z tezligi va qobiliyatiga qarab o'qitiladi.

Individuallashtirishning asosiy maqsadi — har bir o'quvchining maksimal rivojlanishiga erishish va uning imkoniyatlarini to'liq ochib berishdir. Bu jarayonda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va yordamchi rolini bajaradi.

Ona tili ta'limini individuallashtirishning psixologik asoslari o'quvchilarning kognitiv (bilish) jarayonlari bilan bog'liqdir. Har bir o'quvchi axborotni qabul qilish, tushunish va eslab qolishda individual farqlarga ega.

L. S. Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko'ra, o'quvchi mustaqil bajara olmaydigan, lekin yordam bilan bajara oladigan topshiriqlar orqali tezroq rivojlanadi. Shuning uchun o'qituvchi o'quvchining darajasini hisobga olishi zarur.

Shuningdek, motivatsiya ham muhim psixologik omil hisoblanadi. O'quvchi qiziqishiga mos topshiriqlar berilsa, u faolroq ishtirok etadi va bilimni tezroq o'zlashtiradi.

Individuallashtirishning pedagogik asoslari zamonaviy ta'lim tamoyillariga tayanadi. Ular quyidagilardan iborat:

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim — har bir o'quvchi markazda bo'ladi;
- Differensial yondashuv — topshiriqlar murakkablik darajasiga qarab beriladi;
- Bosqichma-bosqich o'qitish — oddiydan murakkabga o'tish tamoyili;
- Doimiy nazorat va teskari aloqa — o'quvchi xatolari tuzatiladi va yo'naltiriladi.

➤ Bu tamoyillar o'quv jarayonini samarali tashkil etishga va har bir o'quvchining rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ona tili ta'limida individuallashtirish usullari: Ona tili darslarida individuallashtirish turli metod va usullar orqali amalga oshiriladi. Ulardan biri — darajalashtirilgan topshiriqlar berish bo'lib, bunda kuchli, o'rta va zaif o'quvchilar uchun alohida vazifalar tayyorlanadi. Shuningdek, guruh va juftlikda ishlash o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Kuchli o'quvchilar boshqalarga yordam berishi orqali bilim mustahkamlanadi.

Individual mashqlar esa har bir o'quvchining o'z ustida mustaqil ishlashini ta'minlaydi. Bundan tashqari, moslashtirilgan o'quv materiallari (matnlar, mashqlar, testlar) o'quvchilarning darajasiga qarab tanlanadi. Diagnostik baholash orqali esa o'quvchilarning bilim darajasi aniqlanib boriladi.

Individuallashtirishning ahamiyati: Ona tili ta'limini individuallashtirish o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. U o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodkorligini va tahlil qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Shuningdek, individuallashtirilgan ta'lim o'quvchilarda o'ziga ishonchni oshiradi, chunki ular o'z darajasiga mos topshiriqlarni bajarishda muvaffaqiyatga erishadilar. Eng muhimi, bu yondashuv ta'lim sifatini oshirib, har bir o'quvchining teng imkoniyatda rivojlanishiga sharoit yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, ona tili ta'limini individuallashtirish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biridir. U o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim samaradorligini oshiradi. Bu yondashuv o'quvchilarning bilim darajasini yaxshilash va ularning shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vygotskiy L. S. "Psixologiya va ong rivojlanishi" – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2018. – 245 b.
2. Piaget J. "Aql rivojlanishi psixologiyasi" – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016. – 312 b.
3. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti (darslik) – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2020. – 398 b.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2019. – 276 b.
5. Karimov I. Ta'lim tizimini rivojlantirish masalalari – Toshkent: Ma'naviyat, 2017. – 180 b.